

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.21.109/2021/4.

A tanács tagjai: Dr. Döme Attila a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna előadó bíró

Salamonné dr. Piltz Judit bíró

A felperes: felperes neve

A felperes képviselője:

Dr. Kende Péter Ügyvédi Iroda

ügyintéző: Dr. Kende Péter ügyvéd

Az alperes: Magyar Állam

Az alperes képviselője:

a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter

(képviselet: kamarai jogtanácsos)

A per tárgya: közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.20.306/2021/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 35.P.23.980/2018/38., 41.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 270.000 (kétszázhetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A külterület, 795 m² területű, kivett tanya megjelölésű ingatlan 1/2-1/2 arányban B.Ané és a fia, B.A tulajdonát képezte. A felperes és B.Ané 2003-tól élettársi kapcsolatban álltak.

[2] 2008-ban a felperes és élettársa közösen megvásárolták B.Anak az ingatlanra bejegyzett 1/2 hányadát akként, hogy a tulajdonos B.Ané lett, a felperes pedig haszonélvezeti jogot szerzett. A felperes haszonélvezeti jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték. A felperes és élettársa a tanyán éltek és gazdálkodással foglalkoztak, a szomszédos területet is művelték, állatokat tartottak.

[3] 2011-ben B.Ané az ingatlant eladta P.Gy., de a saját maga és a felperes javára a haszonélvezeti jogot fenntartották.

[4] 2013. december 15-én hatályba lépett a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Ámt.) 108. § (1) bekezdése, amely szerint a 2014. április 30-án fennálló, határozatlan időre vagy 2014. április 30-a után lejáró, határozott időtartamra nem közeli hozzátartozók között szerződéssel alapított haszonélvezeti jog, továbbá a használat joga 2014. május 1-jén a törvény erejénél fogva megszűnik.

[5] A felperes haszonélvezeti jogát ezen jogszabályváltozás miatt törölték, amely határozat ellen fellebbezéssel élt, majd pedig bíróságnál felülvizsgálati eljárást kezdeményezett a számára kedvezőtlen döntés ellen. A felperes élettársának haszonélvezeti joga fennmaradt. A felperes a haszonélvezeti jogának törlését követően felhagyott a gazdálkodással.

[6] Az Alkotmánybíróság a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatában megállapította, hogy alaptörvény-ellenes helyzet áll fenn annak következtében, hogy a törvényalkotó a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény 108. §-a alapján megszünt haszonélvezeti, illetve használati jogokhoz kapcsolódóan nem alkotta meg a kivételes, a szerződő felek közötti elszámolás során nem érvényesíthető, de érvényes szerződésekkel összefüggő vagyoni hátrányok kiegyenlítését lehetővé tevő szabályokat. Az Alkotmánybíróság felhívta a törvényalkotót, hogy 2015. december 1-jéig szüntesse meg az alaptörvény-ellenes mulasztást. Az Alkotmánybíróság a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény 108. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

[7] Az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) 2018. március 6-án a C-52/16. és C-113/16. számú SEGRO és társai egyesített ügyében meghozott ítéletében (a továbbiakban: SEGRO-ítélet) kimondta: „az EUMSZ 63. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló tagállami szabályozás, amelynek értelmében a mezőgazdasági földterületen korábban létesített olyan haszonélvezeti jogok, amelyek jogosultjai e földterületek tulajdonosának nem közeli hozzátartozói, a törvény erejénél fogva megszűnnek, és azokat az ingatlan-nyilvántartásból törölni kell.”

[8] A Kúria 2018. november 13-án meghozott Kfv.III.37.393/2018/8. számú ítéletében hatályon kívül helyezte az ingatlan-nyilvántartási eljárásban meghozott határozatokat, és új határozat hozatalára kötelezte az elsőfokú hatóságot.

[9] Az EUB kötelezettségszegési eljárásban 2019. május 21. napján meghozta a C-235/17. számú ítéletét, amelyben kimondta, hogy „Magyarország nem bizonyította, hogy a más tagállambeli állampolgárok javára közvetlenül vagy közvetetten szóló haszonélvezeti jogok vitatott szabályozás általi megszüntetése a Bíróság ítélkezési gyakorlatában elismert vagy az EUMSZ 65. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett közérdekű célkitűzésekre irányulna, sem azt, hogy e megszüntetés megfelelő vagy koherens volna, vagy akár az ilyen célok eléréséhez szükséges intézkedésekre korlátozódna, másrészt e megszüntetés nincs összhangban a Charta 17. cikkének (1) bekezdésével sem. Következésképpen a tőke szabad mozgásának az EUMSZ 63. cikk által nyújtott védelemben részesülő tőke révén szerzett javaktól való megfosztásból eredő korlátozása nem igazolható”. Ezért megállapította, hogy „Magyarország a vitatott szabályozás elfogadásával és ezáltal a Magyarországon fekvő mező- és erdőgazdasági földterületeken közvetlenül vagy közvetetten külföldiek javára fennálló haszonélvezeti jogoknak a törvény erejénél fogva történő megszüntetésével nem teljesítette az EUMSZ 63. cikknek és a Charta 17. cikkének együttesen értelmezett rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit.”

[10] A felperes lakhatása a perrel érintett ingatlanban a haszonélvezeti joga törlése ellenére folyamatosan biztosított volt. Jelen peres eljárás alatt a felperes haszonélvezeti jogát az ingatlan-nyilvántartásba visszajegyezték.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[11] A felperes módosított keresetében 16.800.000 forint vagyoni kártérítés, 10.000.000 forint sérelemdíj és ezeknek 2015. december 2. napjától számított kamatai, továbbá 200.000 forint havi járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Felhívásra kereseti kérelmét akként pontosította, hogy az alperes jogellenes magatartásának kezdete az Ámt. 108. §-ának megalkotása volt, a jogellenes magatartás befejezésének időpontja pedig az alkotmánybírósági határozatban írt határidő, amelyet az alperes elmulasztott. Keresetét az Alaptörvény I. és XIII. cikkére, a régi Ptk. 75, 76., 339., 349., 355., 359., 360. §-ára alapította.

[12] Előadta, az Ámt. 108. §-a sérelmet jelentett a számára, mert haszonélvezeti joga a törvény erejénél fogva 2014. május 1. napján megszűnt, azt az ingatlan-nyilvántartásból törölték. A határozat elleni fellebbezése, bírósági jogorvoslati kérelme nem vezetett eredményre. Az általa kezdeményezett felülvizsgálati eljárást a Kúria felfüggesztette az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban levő eljárás befejezésére. Időközben az Alkotmánybíróság is meghozta a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatát. A felperes az alperes jogellenes magatartását abban jelölte meg, hogy az Ámt. 108. §-a alapján megszűnt haszonélvezeti joggal kapcsolatban nem alkotta meg a kivételes, a szerződő felek közötti elszámolás során nem érvényesíthető, de érvényes szerződésekkel összefüggő vagyoni hátrányok kiegyenlítését lehetővé tevő szabályokat, és nem tett eleget az Alkotmánybíróság felhívásának sem, hogy 2015. december 1-jéig szüntesse meg ezt az állapotot.

[13] Hivatkozott arra is, hogy az EUB a SEGRO-ítéletben kimondta, hogy az alperes jogellenesen járt el a jogszabály megalkotása során. Ezt követően a Kúria helyt adott a felülvizsgálati kérelmének, a közigazgatási hatóságok határozatait hatályon kívül helyezte, és a hatóságokat új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára utasította.

[14] Vagyoni kárai indokolásaként előadta, hogy a haszonélvezeti jogának megszüntetése úgy megviselte, hogy leszázalékolták, nem képes munkavégzésre, és bár korábban havi 200.000-250.000 forint jövedelmet ért el, leszázalékolása miatt jövedelme havi 28.500 forint rokkantsági ellátásra csökkent. A munkavégzése mellett a felperes még a tanyán gazdálkodott is, ebből havi 80.000 forint jövedelme keletkezett. A jövedelemveszteség iránti igényét 2013. december 2. és 2018. december 2. napja közötti időre érvényesítette. Meghatározta, hogy erre az időszakra a munkaviszonya elvesztéséből 12.000.000 forint, a tanyán levő gazdálkodás megszűnése miatt pedig 4.800.000 forint kára keletkezett, és havi 200.000 forint vagyoni kár megtérítése iránti járadékigényt terjesztett elő.

[15] A sérelemdíj iránti igényét arra alapozta, hogy korábbi kis mértékű pszichés zavara felerősödött, bizonytalanságérzete lett, anyagi helyzete megromlott, állandóan szorong, ideges és alvászavara lett.

[16] Álláspontja szerint az alperes felelősséggel tartozik a jogalkotással okozott kárért. Az alperesi felróhatóságot arra alapította, hogy tisztában volt azzal, a perben hivatkozott jogszabály az Alaptörvénynek a tulajdon és az otthon tiszteletben tartását előíró rendelkezéseibe ütközik.

[17] Az alperes ellenkérelme szerint a keresetet vissza kellett volna utasítani, mert a kereseti kérelem nem határozott, a felperes a keresethalmazatról nem nyilatkozott, a jogalapot nem jelölte meg megfelelően, amivel összefüggő alkalmazandó jogszabály kérdéses, továbbá a vagyoni károk körében még határozott tényelőadást sem tett, a kereset nem fogalmazott meg valódi jogi érveket. A felperes által a bizonyítás körében tett nyilatkozatot illetően rámutatott, hogy az előadott tények bizonyítása nem lehet az alperesi nyilatkozat függvénye. Anyagi jogi kifogást is előterjesztett. A követelés elévülésére hivatkozott, mert a felperes károkozó magatartásként az Ámt. 2013. december 2-i elfogadását jelölte meg, de a keresetet 2018. december 11-én nyújtotta be a bíróságra, így a megjelölt károkozó magatartás idején hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 324. § (1) bekezdése szerint elévült.

[18] Érdemben a kereset elutasítását kérte. Tagadta, hogy az Országgyűlés törvényalkotásáért az alperesnek kellene helytállnia. Az alperes nem rendelte el jogellenesen a perben hivatkozott ingatlanon a felperes haszonélvezeti joga ex lege megszüntetését. Vitatta, hogy megsértette volna a felperes tulajdonhoz, magánlakáshoz való jogát, az otthona sérthetlenségéhez fűződő személyiségi jogát. A felperes nem tett előadást arra, mennyiben változott lakhatása a jogalkotás következtében. Vitatta, hogy valamely jogellenes magatartásával összefüggésben a felperesnek kára keletkezett volna, és nem ismerte el annak összecszerúságát sem.

[19] Nem fogadta el, hogy a haszonélvezeti jogának megszüntetésével a felperes egzisztenciája valódi veszélybe került volna. Hivatkozott arra, hogy a perrel érintett ingatlan a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 5. § 25. pontja szerint tanyának minősül, és a jogalkotó kifejezetten gondoskodott arról, hogy a lakás céljára szolgáló tanyák esetére a földforgalmi törvény korlátozó rendelkezéseit ne kelljen alkalmazni. Az alperes utalt arra is, a felperes nem volt elzárva attól, hogy a korábban általa haszonélvezeti jog alapján használt földterületet más jogi keretek között, például földhaszonbérlet keretében használja.

[20] Kifejtette, sem az Alkotmánybíróság, sem az EUB szerint az Ámt. 108. §-ának megalkotása nem tekinthető jogellenesnek. Az alperes jogalkotói tevékenységének jogellenességét az Alkotmánybíróság jogosult vizsgálni. Normatív általánosságot

megfogalmazó jogszabály hatálybalépésével esetleg bekövetkezett károsodás nem keletkeztet a jogalkotó és a károsult között polgári jogviszonyt. A perbeli jogszabály alkotmányellenességét nem állapították meg, ezért a tevékenysége nem minősül jogellenesnek. A felperes a keresetlevelében jogalkotói mulasztásra hivatkozott, de az alperes álláspontja szerint ezzel okozati összefüggésben a felperesnek kára nem keletkezett. Az Alkotmánybíróság nem állapított meg mulasztásos alkotmányvétsést a haszonélvezők kártalanításának elmaradása miatt. A Kúria közigazgatási határozata eredményeként a felperes haszonélvezeti jogát visszajegyezték, a felperest hátrány nem érte.

[21] Az alperes arra is hivatkozott, hogy az uniós jog szempontjából a tagállami kártérítési felelősség megállapítására nincs mód, mert az adott tényállásnak nincs tagállami határon átnyúló eleme. Erre tekintettel a SEGRO-ítélet nem irányadó.

[22] Az Alkotmánybíróság vizsgálata szerint a szerződésen alapuló haszonélvezeti jog Ámt. általi korlátozása összhangban áll az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való joggal, mert a termőföld tekintetében az Alaptörvény eleve szélesebb körű korlátozást enged. A használati jog megszüntetése önmagában nem ellentétes az Alaptörvény XIII. cikkével.

Az első- és másodfokú ítélet

[23] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.

[24] Megállapította, hogy a jogvitát a régi Ptk. szabályai alapján kellett elbírálni.

[25] Kifejtette, a bírósági gyakorlat egyértelmű abban a kérdésben, hogy az államot a jogalkotással okozott károkért való felelősség kapcsán immunitás nem illeti. A jogalkotás azonban csak olyan többlettényállási elem mellett minősül jogellenesnek, amikor a jogszabály alaptörvény-ellenességét vagy uniós jogot sértő jellegét az Alkotmánybíróság, illetve az EUB megállapítja, vagy ha az Alkotmánybíróság ugyan nem rendelkezik a jogszabály megsemmisítéséről, de mulasztásos alaptörvény-ellenességet állapít meg, mert ilyen esetben a jogszabály hiányossága alapozza meg a jogellenességet. Az Alkotmánybíróság és az EUB határozatai alapján az Ámt. 108. §-a kapcsán a jogalkotás jogellenessége fennáll, a kárfelelősség megállapításához azonban további, konjunktív feltételek teljesülése szükséges.

[26] Az EUB ítéletéből az következik, hogy ilyen törvényt egyáltalán nem lehetett volna alkotni, ez az ítélet a jogalkotás jogellenességét tehát vitán felül bizonyítja. Az alperes kártérítési felelőssége tekintetében a felperes kára és a jogalkotással fennálló közvetlen okozati összefüggést kellett vizsgálni (Brasserie-ítélet).

[27] Az elsőfokú bíróság szerint a felperes a régi Ptk. 355. § (4) bekezdése szerinti kárfogalomnak megfelelő kár bekövetkezését nem igazolta. Önmagában a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartási törléséből ilyen kár nem következik, emellett a felperes haszonélvezeti jogát a per során az ingatlan-nyilvántartásba vissza is jegyezték, vagyis az a tény, amire kárként hivatkozott, már nem is áll fenn.

[28] A haszonélvezet mint dologi jog a törléssel szűnik meg, amittől független, hogy a törlést követően a dologi jog tartalmi részét jelentő egyes részjogosítványok, hogyan alakultak a birtoklás, a használat és a hasznok szedésének joga, illetve ezzel összefüggésben bekövetkezett-e a felperes oldalán bármiféle hátrány. A dologi jog megszűnéséből – további tényállási elemek nélkül – az állított vagyoni hátrány nem vezethető le. Ez azt jelentette az elsőfokú ítélet szerint, hogy a felperes a közvetlen okozati összefüggést nem bizonyította. A

felperes azt adta elő, hogy a haszonélvezeti joga elvesztésétől történő félelmében magától felhagyott a gazdálkodással, majd amikor ez ténylegesen bekövetkezett, azért nem gazdálkodott, mert leszázalékolták. Arra azonban peradat van, hogy a felperes leszázalékolása évekkorábban fennálló tény volt, és teljesen más okból történt. A felperes azt is megerősítette, hogy a tanya tulajdonosa az ingatlant nem használja, annak elhagyására őt nem szólította fel, sőt támogatta abban az eljárásban, amely során a jogosultságát vissza akarta szerezni.

[29] Az elsőfokú bíróság mellőzte a felperes előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelmének teljesítését, mert a keresetet az e kérelemben írtaktól eltérő okból utasította el. Mellőzte továbbá a szakértői bizonyítást is, mert egyrészt azt a felperes visszavonta, másrészt az a bíróság eltérő jogi álláspontja miatt sem volt szükséges.

[30] Az ítélet ellen a felperes fellebbezett.

[31] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[32] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben feltárta, azt a releváns tények körében helyesen állapította meg, helytállóan foglalt állást arról, hogy a kártérítési felelősség konjunktív törvényi feltételei maradéktalanul nem teljesültek. A másodfokú bíróság azonban a jogellenesség körében kifejtett érveket nem osztotta.

[33] A régi Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti polgári jogi kártérítési felelősségnek négy alapvető feltétele van: a jogellenesség, a felróhatóság, a kár bekövetkezése, valamint okozati összefüggés a kár és a felróható magatartás között. Önmagában egy-egy feltétel fennállása a kártérítési követelés jogalapját nem teremti meg, ezért az alperes magatartásának jogellenessége csak az egyik, de nem egyetlen törvényi feltétele volt annak, hogy az alperes terhére az elsőfokú bíróság a kártérítési felelősséget megállapítsa.

[34] Az alperes mindvégig azzal védekezett, hogy az Ámt. 108. § (1) bekezdésének megalkotása során jogellenesség nem valósult meg, azt sem a SEGRO-ítélet, sem az Alkotmánybíróság határozata nem támasztja alá.

[35] A felperes a 11. sorszámú iratában a keresetét két, egymással összefüggő tevékenységre, illetve mulasztásra alapította.

[36] Az egyik az Ámt. 108. § (1) bekezdésének megalkotása volt, amelynek jogellenességét álláspontja szerint a SEGRO-ítélet önmagában megalapozza. A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a SEGRO-ítélet alapjául szolgáló tényállás annyiban alapvetően eltért jelen ügyétől, hogy a SEGRO Kft. magyarországi székhellyel rendelkező gazdasági társaság volt, amelynek tagjai németországi lakóhellyel rendelkező természetes személyek, tagállami állampolgárok voltak, akik Magyarországon mezőgazdasági művelésű termőföldeken gazdálkodtak, azokat gazdaságilag hasznosították. A SEGRO-ügy felperesei haszonélvezeti joguk gyakorlásának korlátozását az EUMSZ 63. cikkére hivatkozással állították. A SEGRO-ítélet 60. pontja szerint az EUB ennek megfelelően a sérelmezett rendelkezéseket kizárólag a tőke szabad mozgására tekintettel vizsgálta, és állapította meg, hogy e jog sérelmét jelenti azon más tagállambeli személyek haszonélvezeti jogának megvonása, akik nem közeli hozzátartozói a magyarországi mezőgazdasági földterületek tulajdonosainak. Jelen per felperese magyar állampolgár, életvitelszerűen Magyarországon él, lakhatását a Magyarországon található perrel érintett ingatlan biztosítja, jövedelemszerző tevékenységét

Magyarországon folytatta. A perben tehát nem merült fel a tőke szabad áramlását biztosító EUMSZ rendelkezés alkalmazása. Önmagában az, hogy a SEGRO-ítélet az EUMSZ 63. cikkének sérelmét más tagállambeli állampolgárok esetében megállapította, egyéb tényállási elem hiányában a jelen jogvita határon átnyúló jellegének megállapítására, ebből eredően pedig a tőke szabad áramlásával kapcsolatos alapvető szabadságot biztosító EUMSZ 63. cikk alkalmazására nem ad alapot. Jelen ügyben az uniós jog alkalmazásának feltételei nem állnak fenn. Tévesnek minősítette tehát azt az elsőfokú ítéleti megállapítás, hogy az Ámt. 108. § (1) bekezdésének megalkotásával kapcsolatban a SEGRO-ítélet a jogellenességet önmagában megalapozza.

[37] A másik tevékenység, illetve mulasztás a felperes szerint az volt, hogy az alperes nem alkotta meg az Ámt. 108. § (1) bekezdése szerinti jogok megszűnésével összefüggő kártalanítási szabályokat. E körben a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatot hívta fel. Az Alkotmánybíróság e határozatában az Alaptörvény XIII. cikkébe ütközéssel kapcsolatban vizsgálta az Ámt. 108. § (1)-(3) bekezdésében írt szabályokat. Kimondta, hogy a használati jogok megszüntetése önmagában nem ellentétes az Alaptörvény XIII. cikkével, ezért az Ámt. 108. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítványokat elutasította. Ugyanakkor azt is rögzítette, hogy az Ámt. 108. §-ának megalkotásával a tulajdonszerű vagyoni értékű jogok megszűnése, a szerződő felek akaratán kívül a törvény erejénél fogva történt. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvényalkotót az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése alapján – más okok mellett a bírósághoz fordulás jogának sérelme miatt is – abban terheli mulasztás, hogy az Ámt. 108. §-a alapján megszüntetett haszonélvezeti, illetve használati jogokhoz kapcsolódóan nem alkotta meg a kivételes, a szerződő felek közötti elszámolás során nem érvényesíthető, de érvényes szerződésekkel összefüggő vagyoni hátrányok kiegyenlítését lehetővé tevő szabályokat. Az Alkotmánybíróság tehát az alaptörvény-ellenes mulasztást egyrészt kizárólag a felek közötti szerződésből eredő elszámolás körében felmerülő vagyoni igények tekintetében állapította meg, másrészt a mulasztást csak a tulajdonosok kompenzációjának elmaradása miatt látta megállapíthatónak. Ezért az elsőfokú bíróság tévesen következtetett arra, hogy az Alkotmánybíróság határozata a felperesnek mint haszonélvezőnek az alperessel szembeni vagyoni és nem vagyoni kárigénye tekintetében a jogellenesség megalapozására alkalmas.

[38] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a felperes kára – előadása szerint – abban állt, hogy bár a haszonélvezeti jogát utóbb az ingatlan-nyilvántartásba visszajegyezték, de a visszajegyzésig eltelt évek során a korábban gyakorolt jövedelemszerző tevékenységét nem folytatta attól való félelmében, hogy az ingatlant el kell hagynia, és ebből jövedelemvesztése keletkezett. Ez a jogerős ítélet szerint azt jelenti, hogy a felperes maga sem állította olyan vagyoni károk bekövetkezését, amelyek a tulajdonossal kötött szerződésének jogszabály által történt megszűnéséből eredő elszámolás keretében lennének érvényesíthetőek. A felperes 27. sorszámú iratában maga is úgy nyilatkozott, hogy a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatban előírt jogalkotási kötelezettség teljesítése sem orvosolná az őt ért hátrányokat.

[39] Az Alkotmánybíróság határozata a nem vagyoni kárigény esetében sem alapozza meg a személyiségi jogsértés megvalósulását. A felperes az egészséghez fűződő jogának megsértésével összefüggésben kizárólag olyan hátrányokat állított, amelyek a tulajdonossal kötött szerződésén kívül esnek. A magánlakáshoz fűződő joga sérelmét ugyan állította, azonban maga is azt adta elő, hogy megszakítás nélkül, jelenleg is a perbeli ingatlanon él.

[40] A másodfokú bíróság megállapította, hogy a felperes által érvényesített kártérítés törvényi feltételei a jogellenesség tekintetében sem teljesültek, ezért az elsőfokú ítélet anyagi jogszabályba (régi Ptk. 339. és 355. §) nem ütközik.

[41] Az állított károk bekövetkezésének ténye és az okozati összefüggés vizsgálata szükségtelen volt, ezért a fellebbezésben írt eljárási szabálysértések, ezen belül a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 263. § (1) bekezdésének és a 279. § (1) és (3) bekezdésének sérelme sem valósulhatott meg. A másodfokú bíróság rámutatott, B.Ané és B.A tanúk azt adták elő, hogy már a haszonélvezeti jog alapítása is azért történt, mert B.Ané hozzátartozói a felperest el kívánták távolítani az ingatlanról. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg azt is, hogy a felperes a saját döntése alapján hagyott fel a gazdálkodással, továbbá nem bizonyított, hogy egészsége az Ámt. 108. §-ának megalkotása következtében romlott meg. A felperes igazságügyi szakértő kirendelésére irányuló indítványt tett, de azt a tárgyalás berekesztése előtt visszavonta. Ezért az elsőfokú bíróság részéről sem a Pp. 237. § (1) bekezdés, sem a (3) bekezdés *a)-c)* pontjai, sem a (4) bekezdés alkalmazásának elmaradása nem merülhet fel.

[42] A másodfokú bíróság mellőzte az elsőfokú ítélet tényállásából azt a megállapítást, hogy a felperesnek szándéka volt a perbeli ingatlant a végrehajtás alól elvonni, továbbá a haszonélvezetet alapító szerződés érvénytelenségével kapcsolatos elsőfokú indokokat. A perben részt nem vevő személyek által kötött szerződések céljára, esetleges érvénytelenségére, annak jogkövetkezményeire nézve jelen perben megállapítás nem tehető, hiszen az a perben érvényesített anyagi jog kereteit meghaladja.

[43] A felperes a keresetét a Ptk. 349. §-ára is alapította, azonban az alperesi jogalkotás nem tartozik az államigazgatási jellegű közhatalom gyakorlása során kifejtett szervező, intézkedő tevékenység körébe, e jogszabályi rendelkezés a jogalkotó tevékenységére nem alkalmazható.

[44] Megalapozatlannak találta a perköltséget támadó fellebbezési kérelmet is. Az elsőfokú ítélet helyesen tartalmazza, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 4. §-a szerint a kamarai jogtanácsos által képviselt fél kamarai jogtanácsosi költséget számíthat fel, amelynek mértékét az elsőfokú bíróság az R. 3. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján helytállóan határozta meg. A fellebbezés nem jelölte meg, miért valósít meg ez az elsőfokú rendelkezés jogszabálysértést, ezért megváltoztatására a fellebbezésben írtak nem adtak alapot.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[45] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és tartalma szerint az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetének megfelelő határozat hozatalát kérte.

[46] Kifogásolta, hogy a jogerős ítélet minden megjegyzés nélkül elfogadta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy a felperes a kár bekövetkezését nem igazolta. Előadta, hogy a körülményeire tekintettel már a perfelvételi nyilatkozatában is leírta, a keresetében foglaltakat kizárólag tanúval tudja bizonyítani, okiratokkal nem. Az elsőfokú bíróság nem hívta fel további bizonyításra. Személyes meghallgatásakor ismertette mindazon jövedelemkieséseket, amelyeket amiatt szenvedett el, hogy megszűnt a haszonélvezeti joga. A kihallgatott két tanú mindenképpen megerősítette a nyilatkozatát. Az adott helyzetben bizonyította a kárait úgy és olyan mértékben, ahogy és amennyire ebben a helyzetben lehetséges volt. Ezáltal a jogerős ítélet megsértette a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését.

[47] Iratellenes megállapításnak minősítette, hogy tényleges kárként a haszonélvezeti jog törlésére hivatkozott volna. Tényleges kárként kizárólag jövedelem-kieséseire és pszichés károsodására hivatkozott.

[48] Azt is megalapozatlan, téves elsőfokú ítéleti megállapításnak minősítette, hogy figyelemmel a haszonélvezeti joga ingatlan-nyilvántartási visszajegyzésére, az a tény, amire kárként hivatkozott, már nem is áll fenn, és ez önmagában kizárja a kártérítési igényének megalapozottságát. Az EUB és a kúriai ítéletek alapján 2020 májusában visszajegyezték a haszonélvezeti jogát, de addig hat év telt el, ami alatt végig abban a tudatban élt, hogy bármikor elkergethetik a lakóhelyéről. Az ebben a hat évben ért káraihoz nincs köze annak, hogy utóbb visszajegyezték a haszonélvezeti jogát. Jelezte, hogy azt bármelyik nap ismét elvehetik, hiszen az Ámt. 108. §-a hatályban van.

[49] Az elsőfokú ítélet szerint nem bizonyította az okozati összefüggést, mert a dologi jog megszűnéséből az állított hátrány nem vezethető le. De ehhez az elsőfokú ítélet további indoklást nem adott, és ezzel a kérdéssel a jogerős ítélet sem foglalkozott.

[50] Előadta, hogy őt a rokkant-nyugdíjak eltörlése és a rokkant-ellátás feltételei megállapításának jogellenes szabályozása szintén sújtotta. Valóban nem tudja szétválasztani, melyek azok a pszichés károsodások, amelyek az egyik és melyek, amelyek a másik törvényhozási aktus következtében érték. Ez azonban nem járhat azzal, hogy kárait nem létezőnek tekintse a bíróság, illetve olyannak, amelyek nem az adott törvény, hanem a másik miatt érték. E körben a Pp. 341. § (1) bekezdése megsértését állította.

[51] A földhivatal által jogerős határozatban elfogadott és bejegyzett szerződést mindaddig érvényesnek kell tekinteni, amíg jogerős bírósági ítélet ki nem mondja ennek az ellenkezőjét. A másodfokú ítélet erre nem tért ki, quasi jóváhagyta, megsértve a Pp. 341. § (1) bekezdését.

[52] A másodfokú bíróság – a felülvizsgálati kérelem szerint – tévesen értelmezte a SEGRO-ítélet alkalmazhatóságát, ami súlyos jogsértés. E körben a Kúria Kfv.III.37.393/2018/8. számú ítélete [22] bekezdésére hivatkozott, amit mindkét fokon eljáró bíróság teljes mértékben figyelmen kívül hagyott.

[53] Hivatkozott még az EUB C-235/17. számú ítéletére is, ami a haszonélvezeti jog jelen perbeli megszüntetését egyszersmind az EU Alapjogi Chartája 17. cikke sérelme miatt is jogsértőnek találta. Ezt figyelembe kellett volna venni, de az eljáró bíróságok elmulasztották. Mindezek sértik a Pp. 341. § (1) bekezdésén túl az EU Alapszerződésének mindazon szabályait, amelyek az uniós jogszabályok és a nemzeti jogszabályok viszonyáról, illetve az uniós bíróság és a tagállami ítélkezés viszonyáról szólnak.

[54] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

[55] A felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértést illetően kifejtette, hogy az első- és másodfokú bíróság ítélete eleget tett a Pp. 341. § (1) bekezdése szerinti követelménynek, a felperes keresetét teljes egészében elutasította, azaz valamennyi kereseti kérelemről döntött, és a jogerős ítélet a Pp. 346. § (4)-(5) bekezdései szerint a szükséges mértékben eleget tett az indokolási kötelezettségnek.

[56] Az elsőfokú bíróság – a perben rendelkezésre álló adatok alapján – helyesen állapította meg, hogy felperes a Ptk. 355. § (4) bekezdése szerinti kárfogalomnak megfelelő kár bekövetkezését nem igazolta. A felperes az eljárás során tanúkkal kívánta bizonyítani a vagyoni és nem vagyoni hátrányát. A felperes jogi képviselője a bírósági tárgyalásokon jelen volt, a perfelvétel lezárása, majd a tárgyalás berekesztése előtt további nyilatkozatot,

bizonyítási indítványt nem kívánt előterjeszteni, a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványát nem tartotta fenn. Felülvizsgálati kérelmében – jogszabályhely megjelölése nélkül – sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem hívta fel további bizonyításra. Erre azonban a bíróság anyagi pervezetési kötelezettsége nem terjed ki. Az eljáró bíróságok a bizonyítatlanságot a jogszabályoknak megfelelően, helyesen értékelték felperes terhére.

[57] Azt is helyes értékelésnek tartotta, hogy határon átnyúló elem hiányában a SEGRO-ítéletre alapítottan a felperes kártérítési igényt az alperessel szemben nem érvényesíthet. Önmagában az a tény, hogy a SEGRO-ügyben a bíróság megállapította, az Ámt. 108. § alkalmazása az EUMSZ 63. cikkében foglalt szabadságot korlátozza, nem teszi nélkülözhetővé a konkrét jogvita nemzeti bíróság általi ténybeli és jogi vizsgálatát.

[58] A Kúria Kfv.III.37.393/2018/8. számú ítélete azt tartalmazza – összhangban az EUB gyakorlatával és a SEGRO-ítélet indokolásának 46. bekezdésével –, hogy „az uniós jogi rendelkezéseket – hatásköreik keretei között – alkalmazni hivatott nemzeti közigazgatási hatóságok és bíróságok kötelesek biztosítani e normák teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörükönél fogva – eltekintve a nemzeti jogszabályok azokkal ellentétes rendelkezéseinek alkalmazásától, anélkül hogy kérniük kellene e nemzeti rendelkezések jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő előzetes megsemmisítését, vagy erre várniuk kellene”. Mivel az EUB az EUMSZ 63. cikkébe ütközőnek találta az Ámt. 108. §-át, amelyet a bejegyzett haszonélvezeti jogok törlése során eljáró ingatlan-nyilvántartást vezető hatóság alkalmazott, így a megismételt eljárásban az első fokon eljáró közigazgatási szervnek a jogsértőnek talált jogszabályhelyet mellőznie kell.

[59] A felperes felülvizsgálati kérelme szerint az első- és másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az EUB C-235/17. számú ítéletében foglaltakat, amely a haszonélvezeti jog megszüntetését az EU Alapjogi Chartájának 17. cikkének sérelmében is jogsértőnek találta. Az EUB ezen ítéletéből nem következik egyenesen az, hogy – akár jogalkotás útján, akár más módon – az alperes valamennyi törölt haszonélvezet korábbi jogosultját kártalanításban vagy kártérítésben köteles részesíteni. A Bizottság az ítélet végrehajtását célzó szabályozási koncepció kapcsán úgy nyilatkozott, hogy álláspontja szerint a haszonélvezeti jog visszajegyzésének kell a főszabálynak lennie, nem pedig a kompenzációnak. A felperes a 2020. január 6. napján kelt előkészítő iratában (3. oldal 4. bekezdésének utolsó mondata) előadta, hogy a kártérítési igényét egyébként nem az uniós jogból eredő joga sérülésére alapozta.

[60] Végül utalt arra, hogy a felülvizsgálati kérelem azt tartalmazza, hogy „mindezek sértik – túl a Pp. 341. § (1) bekezdésén – az EU Alapszerződésének mindazon szabályait, amelyek az uniós jogszabályok és a nemzeti jogszabályok viszonyáról, illetve az uniós bíróság és a tagállami ítélkezés viszonyáról szólnak”, azonban a felperes a Pp. 413. § (1) bekezdés b) pontjának megfelelően további jogszabályhelyet mint megsértett jogszabályi rendelkezést nem jelölt meg.

A Kúria döntése és jogi indokai

[61] A felülvizsgálati kérelem a következők miatt nem alapos.

[62] A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni. Az e tárgyban irányadó 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmében a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria

kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülbírálat tartalmi és perjogi kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [Pp. 413. § (1) bekezdés *b), c)* pont, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].

[63] A felülvizsgálati kérelem anyagi jogszabálysértésre nem hivatkozott.

[64] A Pp. 424. § (1) bekezdése értelmében felülvizsgálati kérelmet csak az olyan eljárási szabálysértés alapozza meg, ami az ügy érdemi elbírálására kihatott. A felperes által megjelölt eljárási szabálysértéseket ennek figyelembevételével kellett vizsgálni.

[65] A felülvizsgálat tárgya a jogerős ítélet, ezért minden olyan felülvizsgálati érvelés, ami az elsőfokú ítélet tartalmát érinti, nem szolgálhat a felülvizsgálat alapjául.

[66] A Pp. 341. § [*Az ítélet teljessége és fajtái*] (1) bekezdése értelmében az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre. A jogerős ítélet a felperes keresetét elutasította, ez annyit is jelent, hogy valamennyi kereseti kérelmét illetően tartalmazza azt a döntést, hogy a felperes kereseti kérelmét alaptalannak találta.

[67] A felülvizsgálati kérelem emellett a Pp. 346. § [*Az ítélet tartalma*] (4) és (5) bekezdése megsértésére hivatkozott. Az előbbi szerint az indokolás a bíróság által megállapított tényeket, a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és azok alapjának rövid ismertetését, az érdemi rendelkezés tartalmára történő utalást, továbbá a jogi indokolást tartalmazza. A jogerős ítélet az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást helyesnek minősítette, amit az elsőfokú ítélet a szükséges keretben tartalmaz. A felperes maga sem jelölt meg olyan releváns tény, ami a perben bizonyított volt, de a tényállás nem tartalmazta. Téves a felülvizsgálati kérelem azon okfejtése (I.5. pont), hogy a jogerős ítélet nem foglalkozott az elsőfokú ítélet azon részével, ami a haszonélvezeti jogot alapító szerződés érvényességét érintette. A jogerős ítélet [42] bekezdésében az indokolás ezen részét mellőzni rendelte, mert a perben érvényesített anyagi jog kereteit meghaladja. Vagyis egyrészt foglalkozott ezzel a kérdéssel, és kifejezetten a felperesi állásponttal egyezően a perben nem vizsgálható körülményként határozta meg.

[68] A Pp. 346. § (4) bekezdése szerinti jogi indokolás kifejtését az (5) bekezdése fogalmazza meg. E szerint a jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte. A jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától (a továbbiakban: a Kúria közzétett határozata), vagy az arra irányuló indítványt elutasította.

[69] A jogerős ítélet részletes indokolást adott arra, miért nem analóg a felperes ügyével a SEGRO-ítélet alapjául szolgáló tényállás, az abban hivatkozott megsértett jog (EUMSZ 63. cikk), ami a felperes esetében saját tényelőadásából sem vezethető le.

[70] Anyagi jogi jogszabálysértés hiányában az állított kár és a sérelmezett magatartás közötti okozati összefüggés mint a kártérítési felelősség szükségképpen elemek vizsgálatára sem volt mód. A felperes sem a bizonyítás, sem a bizonyíték értékelésére vonatkozó eljárásjogi rendelkezéseket nem hívta fel megsértettként, így nem lehetett eltérő megállapítást tenni, abban a tárgyban, hogy a felperes a vagyoni kárát bizonyította-e, bizonyított-e olyan személyiségi jogát érintő sérelmet, ami sérelemdíj megállapítása alapjául szolgálhatna. Az Európai Unió Alapjogi Chartája 17. cikke (*A tulajdonhoz való jog*)

önmagában nem alapozza meg a felperes keresetét, annak elutasítása folytán a felülvizsgálati kérelmét. Amennyiben a felperes egyéb uniós jogszabály megsértésére hivatkozik (felülvizsgálati kérelem II.2. pont), azokat a Pp. 413. § (1) bekezdés *b)* pontjára tekintettel tételesen meg kellett volna határoznia.

[71] Mivel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelem szerinti okból nem volt jogszabálysértő, azt a Kúria hatályában fenntartotta.

Záró rész

[72] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban az alperes képviselőjével felmerült költségről a Pp. 364. §-a és 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5), (6), 4. § (1) és (2) bekezdése alapján határozott. A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetékekről szóló rendelkezés az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdésén, a Pp. 94. § (1) bekezdés *a)* pontján alapult.

[73] Az ítélet ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés *d)* pontja szerint nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2022. március 30.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke Dr. Madarász Anna s.k. előadó bíró Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő